

VILNIUS IZRAELIO 1948 METŲ PAŠTO ŽENKLUOSE

G. Lakiūnas (Kaunas)

1901 metais Bazelyje (Šveicarija) žydų sionistų kongresas įkūrė Žydų nacionalinį fondą. Jo įkūrimo idėjos autorius ir didžiausias propaguotojas buvo Hermanas Šapira. H. Šapira gimė Eržvilke, gyveno Tauragėje Kaune, Vilniuje, vėliau studijavo Vokietijoje, čia tapo žymiu matematiku. Fondo pagrindinis tikslas buvo rinkti lėšas ir už jas Palestinoje pirkti žemes žydų nausėdijoms, vystyti jų infrastruktūrą. Pirmąją dovaną fondui įteikė Rusijos sionistų vadovas vilnietis Isakas Goldbergas. Už jo paaukotus pinigus Palestinoje buvo nupirkta 20 ha žemės.

Nemažai lėšų fondas uždirbo platindamas fondo labdaros ženklus, kuriuos leido nuo 1902 metų. Ženklų užrašai buvo hebrajiški, tarptautine žydų kalba. Fondas išleido kelias serijas ženklų skirtų žydų diasporoms įvairiuose pasaulio miestuose. Trečioje diasporų serijoje greta ženklų skirtų Prahai, Varšuvai, Frankfurtui yra ir ženklas skirtas Vilniui. Jame pavaizduota Vilniaus žydų gyvenamųjų kvartalų (geto) gatvelė.

1948 metų balandį baigėsi Tautų Sąjungos mandatas Did. Britanijai valdyti Palestiną. Nuo gegužės britų administracinės įstaigos, tame tarpe ir paštas, nustojo funkcionuoti. Laikinoji Izraelio valdžia perėmė britų pašto sistemą ir gegužės 2 dieną išleido pirmuosius laikinus Izraelio pašto ženklus. Tai buvo užspaudai ant turimų žydų fondo ženklų. Taip fondo labdaros ženklai tapo pašto ženklais. Buvo užspausdintas ir minėtas vilnietiškas ženklas (1 pav.).

1 pav. Izraelio laikinasis pašto ženklas su Haifos užspaudu, Vilniaus vaizdas

Ženklaai galiojo tik vidaus laiškamams, todėl užspaudai buvo vienkaliai, paprasti – hebrajiškas žodis DOAR (paštas). Vilnietiški labdaros ženklai buvo užspausdinti Tel Avive ir Haifoje (2 pav.). Haifoje ženklai buvo užspausdinti gegužės 2-14 dienomis, Tel Avive – gegužės 9-31 dienomis. Tel Avivo užspaudai buvo violetiniai, Haifos – juodi. Kai kurie užspaudai yra neatsparūs vandeniui.

2 pav. Žydų nacionalinio fondo ženklų užspaudai

Gegužės 14 dieną buvo paskelbtas Izraelio valstybės įkūrimas, o už dviejų dienų, gegužės 16 dieną, buvo oficialiai išleisti pirmieji nepriklausomos valstybės ženklai. Greitai iš apyvartos buvo išimti užspausdinti fondo ženklai.

Michel'io kataloge šie laikinieji Izraelio pašto ženklai, patiekiant kelis pavyzdžius, yra tik paminėti. Scott'o ir Yvert'o katalogai šių ženklų iš vis nerodo – oficialiai Izraelis kaip valstybė dar neegzistavo, jis dar nepriklausė Tarptautinei Pašto Sąjungai, ženklai buvo naudojami tik vidaus paštui. Išsamiam T. Rimdeikos Lituanicos internetiniame portale <http://www.lituanicaonstamps.com/> aprašomų ženklų nėra.

The Fifth Zionist Congress founded Jewish National Fund in 1901. The Fund have issued few ten sets charity stamps in 1902-1940, the stamp with the view of Vilnius ghetto street among them.

The stamps of Jewish National Fund, also the stamps with the Vilnius ghetto view, were overprinted in Tel Aviv and Haifa by Hebrew word DOAR (post) in 1948 and were used as provisional post stamps of new state Israel in May.

These stamps were valid only for inland post. They are absent in Scott and Yvert catalogues, only short mentioned in Michel catalogue.